

Ondernemer Gil van Zessen dacht het jarenlang lopende conflict met zijn bank in 2017 definitief achter zich te kunnen laten; hij trof een betalingsregeling met zijn bank. Van € 50.000 aan achterstallige betalingen zou hij € 20.000 in één keer overmaken en de resterende € 30.000 zou hij voldoen in 92 termijnen. Wat hij niet wist, maar waar hij snel achter kwam, is dat de bank zijn A123-codering bij het Bureau Krediet Registratie (BKR) in Tiel gedurende die hele periode zal handhaven. Ook als hij gewoon de afspraken nakomt en maandelijks netjes het afgesproken bedrag terugbetaalt. Van het achter zich laten van het conflict is daardoor geen sprake. Zolang die BKR-codering achter zijn naam staat, kan Van Zessen (niet zijn echte naam) financiering voor welke bedrijfsactiviteit dan ook wel vergeten, zegt hij. ‘Zelfs het verlengen van mijn telefoonabonnement levert al grote problemen op.’ Van Zessen (48) rekent voor dat hij tot zijn 61ste aan de codering vast zal zitten. Hij maakt zich boos over de situatie omdat het BKR hem slechts doorverwijst naar de bank die verantwoordelijk is voor de registratie en de bank het BKR in zijn ogen misbruikt. ‘Ze gebruiken de registratie niet om het financiële systeem voor mij te waarschuwen, want ik voldoe netjes aan al mijn verplichtingen. Nee, ze gebruiken hem om mij onder druk te zetten. Het gaat in mijn geval ook helemaal niet om een lening, maar om een bedrag dat voortkomt uit een zakelijk geschil waarvoor ik aansprakelijk ben gesteld.’

Rechters geven klagers gelijk
De klacht van Van Zessen over het BKR staat niet op zichzelf. De afgelopen jaren stapten tientallen geregistreerden naar de rechter om van hun registratie af te komen. In de meerderheid van die gevallen kregen de klagers gelijk: de registraties, die op zich steeds volgens de regels van het BKR waren gedaan, werden door de rechter geschrapt omdat ze niet proportioneel waren. Met andere woorden: de voordelen die het financiële stelsel ondervindt van de registratie wogen niet op tegen de consequenties ervan voor het individu. En dat is in strijd met wat de Hoge Raad in 2011 bepaalde.

Bijna zonder uitzondering ging het in de genoemde zaken om gevallen van consumenten die geen hypotheek konden krijgen vanwege een in het verleden opgelopen maar alweer ingelopen betalingsachterstand van maximaal een paar honderd euro. Omdat het BKR heeft bepaald dat registraties tot vijf jaar na het aflossen van de schuld blijven bestaan, kunnen geregistreerden tegen onverwachte problemen aanlopen. Burak Tassa (niet zijn echte naam) is een van hen. Tot zijn grote verrassing weigerde zijn bank hem in 2017 een hypotheek. De reden, zo ontdekte hij, is dat zijn moeder in 2011 op zijn naam op krediet kleren kocht bij H&M. De eenmalige schuld van € 250 werd in 2014 al geheel voldaan, maar de registratie voor het ‘vergrijp’ blijft tot 2019 bestaan. Tassa is inmiddels van zijn registratie af, maar het huis dat hij wilde kopen ging aan zijn neus voorbij.

Wie wil begrijpen hoe het kan dat het BKR voor sommige consumenten een geduchte en onverwachte ‘tegenstander’ vormt, komt al snel uit bij de monopoliepositie van de club.

Het Bureau Krediet Registratie werd in 1965 opgericht omdat destijds in de wet werd opgenomen dat aanbieders van kredieten deel moeten nemen aan een stelsel van kredietregistratie. Het achterliggende doel: voorkomen dat mensen meer lenen dan ze aankunnen. Daarmee zouden zowel consumenten als banken gebaat zijn, was de gedachte.

Maar aangezien het BKR de enige is die voldoet aan de regels voor kredietregistratie, heeft de organisatie feitelijk een monopolie. Ze wordt daarbij nauwelijks gecontroleerd.

Alleen de Autoriteit Persoonsgegevens kijkt kritisch mee hoe het BKR omgaat

Wie er wanneer, en hoelang, een registratie moet krijgen, kan het BKR zelf bepalen



ILLUSTRATIE: ERIK VAREKAMP VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

Van algemeen nut naar nauwelijks gecontroleerde data handelaar

Het Bureau Krediet Registratie werd in 1965 opgericht om banken én consumenten te beschermen. Maar het bureau krijgt steeds meer kritiek. Trekt ‘Tiel’ een te grote broek aan?

Door Saskia Jonker en Wouter Keuning

Reactie BKR-directeur Van den Bosch

Het missen van slechts een maand betaling leidt niet tot het melden van een betalingsachterstand bij BKR. Een achterstand mag pas bij het BKR worden gemeld als de consument drie maanden niet heeft betaald. De ervaring leert dat er dan echt sprake is van een probleem bij de consument. Bovendien wordt die vooraf door de kredietverstrekker gewaarschuwd dat er een negatieve melding op zijn registratie gaat plaatsvinden. Zo wordt wel degelijk rekening gehouden met verschillen tussen eenmalige en serieuze betalingsachterstanden. Het BKR beslist niet of een consument een krediet ook daadwerkelijk krijgt. Dat doet de kredietverstrekker. Dat kredietverstrekkers goed in staat zijn notoire wanbetalers te onderscheiden van consumenten die, bijvoorbeeld door werkloosheid, een bepaalde periode problemen hebben ondervonden, blijkt uit het feit dat in de eerste vijf maanden van 2018 per maand ruim 5800 keer krediet werd verstrekt aan consumenten met een negatieve registratie — het gaat hier bijvoorbeeld om consumptief krediet en financiering van telefoons. Kredietregistratie beperkt consumenten niet, maar voorkomt overkreditering en zorgt voor een makkelijker toegang tot krediet. Het BKR doet niet zomaar wat het wil. Het voert uit wat in de wet staat. Ik besef dat we duidelijker moeten communiceren wat de rol van het BKR is en welke informatie wel en niet in het kredietregister staat. We hebben reeds initiatieven gestart om dit te verbeteren. In het artikel staat dat het BKR zich gedraagt als een commerciële organisatie. Ik betreur dat dit beeld is ontstaan en ga ook hier actief mee aan de slag. Het BKR is en blijft een stichting zonder winstoogmerk.’

naast veel andere diensten bijvoorbeeld een BKR-insolventietoets die inzichtelijk maakt of consumenten te maken hebben met een faillissement of dat in het verleden hebben gehad.

Een andere opvallende dienst is de BKR-statustoets. Die heeft het bureau speciaal ontwikkeld voor tussenpersonen die geen toegang hebben tot het centrale registratiesysteem. Om hen toch te kunnen bedienen, geeft de organisatie deze partijen via de statustoets en tegen betaling informatie over betalingsachterstanden van consumenten.

Dat het BKR op zoek is naar steeds meer data mag in dat kader geen verrassing heten. Werden vroeger uitsluitend leningen door kredietverstrekkers opgenomen in het BKR, inmiddels geldt dat ook voor bijvoorbeeld de aanschaf van telefoons op afbetaling en steeds kleinere potentiële roodstanden. Van den Bosch, die in zijn eentje het bestuur vormt en nu bijna tien jaar bestuursvoorzitter is van de organisatie, heeft nooit onder stoelen of banken gestoken dat hij ook graag hypotheekschulden zonder betalingsachterstand en studieschulden in het sys-

teem wil opnemen. Of het zover komt, is de vraag, want inmiddels kijkt de Tweede Kamer kritisch mee. Vorig jaar greep de minister van Financiën na kritische media-aandacht en Kamervragen in bij het BKR. Dat deed hij nadat de organisatie op eigen initiatief de drempel voor consumenten verder had verhoogd om van hun registratie af te komen. De minister dwong de organisatie de werkwijze aan te passen. Tegelijk zorgde hij ervoor, in lijn met de privacyrichtlijn die afgelopen 25 mei inging, dat het BKR consumenten ook gratis inzicht moet geven in hun eigen gegevens.

Kamer wil onderscheid

Uit een ronde van het FD langs de fracties in de Tweede Kamer blijkt bovendien dat een meerderheid in de Tweede Kamer inmiddels wil dat er onderscheid wordt gemaakt tussen chronische wanbetalers en mensen met eenmalige achterstanden.

Wie een aantoonbaar goede betaal-moraal heeft, maar een keer een tijdelijke achterstand heeft opgelopen door bijvoorbeeld werkloosheid, zit momenteel voor dezelfde termijn aan zijn BKR-registratie vast als een notoire wanbeter. Dat probleem moet worden opgelost, vindt de Kamermeerderheid, om in de toekomst te voorkomen dat consumenten die ooit een achterstand opliepen van een paar honderd euro maar dat bedrag al lang hebben terugbetaald tot vijf jaar daarna bijvoorbeeld geen hypotheek kunnen afsluiten.

De Kamer sluit zich daarmee aan bij een pleidooi dat advocaat Johan den Hoed eerder dit jaar hield op Radio 1. Hij vindt de huidige aanpak van het BKR te grofmazig. ‘Registraties zijn bedoeld om het financiële systeem te beschermen. Maar dan moeten alleen mensen worden geregistreerd die daadwerkelijk een probleem zijn voor het systeem.’

Of dat iets zal veranderen aan de situatie van ondernemer Van Zessen en problemen zoals Tassa die ervoer bij zijn hypotheekaanvraag, is voorlopig de vraag. De grootste coalitiepartij, de VVD, is van mening dat het BKR prima functioneert.

.....
Wouter Keuning en Saskia Jonker zijn redacteur van Het Financieele Dagblad

